

Research Article

Dor: 20.1001.1.25385968.1401.17.1.15.5

Explaining the Role of Identity Components in the Stability of Old and New Texture Neighborhoods of Regions 3 and 7 of Isfahan

Roya Teymouri¹, Mehri Azani^{2*}, Mehdi Momeni³ & Hamid Saberi⁴

1. Ph.D in Geography & Urban Planning, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

2. Assistant Professor, Department of Geography, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

3. Associate Professor, Department of Geography, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

4. Assistant Professor, Department of Geography, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

* Corresponding author: Email: mehri.azani@gmail.com

Receive Date: 15 October 2020

Accept Date: 30 December 2020

ABSTRACT

Introduction: Since identity is one of the main criteria of sustainability, it is necessary to know the components of identity builder in order to have a sustainable neighborhood.

Research aim: The current research was carried out with the aim of explaining the structural model of the impact of urban identity on the stability of old and new neighborhoods in areas 3 and 7 of Isfahan city.

Methodology: This research is based on the purpose of the applied type and based on the nature of the descriptive-analytical type. Field method (questionnaire) has been used to collect data related to the stability and identity of existing neighborhoods in the old and new contexts of regions 3 and 7. The statistical population of the research; All experts, thinkers, experts, academics and officials of the old and new contexts of the three and seven regions of Isfahan city. The research method is descriptive-analytical and survey. To collect information, various sources such as statistics, maps, and library sources were used. The sample size is also considered to be 100 people, which was sampled by simple random method. In order to model the relationships between the variables, the structural equation model was used using the partial least squares (PLS) method and using the Smart PLS software.

Studied Areas: Old and new neighborhoods of areas 3 and 7 of Isfahan city.

Results: The findings of the research showed that between the spatial components (human, natural) of the identity and stability of the old and new fabric of the selected neighborhoods of regions 3 and 7 with a path coefficient of 0.963 and a test statistic of 290.311 and also with the level An error of less than 0.05 indicates a positive and significant relationship.

Conclusion: Based on the obtained results, it was determined that the human components with a correlation coefficient of 0.967 have the greatest impact on the stability of the neighborhoods of areas 3 and 7 of Isfahan city.

KEYWORDS: Urban identity, sustainability, district 3 of Isfahan city, district 7 of Isfahan city

فصلنامه علمی مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی
دوره ۱۷، شماره ۱ (پیاپی ۵۸)، بهار ۱۴۰۱
شاپای چاپی ۰۵۹۶۸-۲۵۳۵ شاپای الکترونیکی X۰۵۹۵-۲۵۳۸
<http://jshsp.iaurasht.ac.ir>
صص. ۲۶۰-۲۴۹

Dor: 20.1001.1.25385968.1401.17.1.15.5

مقاله پژوهشی

تبیین نقش مولفه‌های هویت بخش در پایداری محله‌های بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان

رویا تیموری^۱، مهری اذانی^{۲*}، مهدی مومنی^۳ و حمید صابری^۴

۱. دانش آموخته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران
۲. استادیار گروه جغرافیا، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران
۳. دانشیار گروه جغرافیا، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران
۴. استادیار گروه جغرافیا، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

* نویسنده مسئول: Email: mehri.azani@gmail.com

تاریخ دریافت: ۲۴ مهر ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۱۰ دی ۱۳۹۹

چکیده

مقدمه: از آنجاکه هویت یکی از معیارهای اصلی پایداری به شمار می‌آید، برای داشتن محله‌های پایدار، دانستن مؤلفه‌های هویت‌ساز الزامی است.
هدف: تحقیق حاضر با هدف تبیین مدل ساختاری تاثیر هویت شهری در پایداری محله‌های بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان صورت پذیرفته است.

روش‌شناسی تحقیق: این تحقیق بر اساس هدف از نوع کاربردی و بر اساس ماهیت از نوع توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جهت جمع‌آوری داده‌های مربوط به پایداری و هویت محله‌های موجود در بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ از روش میدانی (پرسشنامه) استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش؛ کلیه متخصصین، اندیشمندان، صاحب نظران، دانشگاهیان و مسئولان بافت قدیم و جدید مناطق سه و هفت شهر اصفهان می‌باشند. روش پژوهش توصیفی - تحلیلی و پیمایشی می‌باشد. برای گردآوری اطلاعات از منابع مختلفی مانند آمارنامه، نقشه‌ها، منابع کتابخانه‌ای بهره گرفته شد. حجم نمونه نیز ۱۰۰ نفر در نظر گرفته شده است که به روش تصادفی ساده نمونه‌گیری شده است. به جهت مدلسازی روابط بین متغیرها، از مدل معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی (PLS) و با استفاده از نرم افزار Smart PLS استفاده گردیده است.

قلمرو جغرافیایی پژوهش: محله‌های بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از تحقیق نشان داد که بین مولفه‌های مکانی (انسانی، طبیعی) هویت و پایداری بافت قدیم و جدید محله‌های منتخب مناطق ۳ و ۷ با ضریب مسیر ۰/۹۶۳ و آماره آزمون ۲۹۰/۳۱۱ و نیز با سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج: بر اساس نتایج بدست آمده مشخص گردید که مولفه‌های انسانی با ضریب همبستگی ۰/۹۶۷ بیشترین تاثیر را در پایداری محلات مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان دارد.

کلیدواژه‌ها: هویت شهری، پایداری، منطقه ۳ شهر اصفهان، منطقه ۷ شهر اصفهان

مقدمه

گسترده‌ی ابعاد و تغییر در ماهیت مسائل شهری و پیچیدگی این مسائل، جامع‌نگری و توجه به جنبه‌های مختلف مسئله به منظور حل پایدار آن‌ها را اجتناب‌ناپذیر ساخته است. به دنبال تغییر در شرایط و عوامل گسترش و توسعه شهری در دوران اخیر، محله‌های مسکونی جایگاه ویژه‌ای در شکل‌گیری شهرها داشته‌اند. در حقیقت امروزه بر محققین امور شهری آشکار گردیده است که اگر برنامه‌ریزی شهری را فرآیندی انسان‌محور و منطبق بر نیازها و خواست‌های ساکنان شهر با هدف دستیابی به رضایتمندی و خدمات‌رسانی حداکثر به آن بدانیم، طراحی و ارائه برنامه‌های هدفمند، جامع و برخاسته از شرایط اقتصادی - اجتماعی محله‌های شهری در حرکت به سوی برنامه‌ریزی پایدار شهری جایگاه ارزنده‌ای خواهد داشت (Hajipour, 2006: 38). از طرف دیگر محله نیز به عنوان یکی از ابزارهای برنامه‌ریزی شهری برای فائق آمدن بر مسائل شهری مطرح می‌باشد و از دیدگاه‌های مختلف به آن توجه شده است. درحقیقت محله‌ها بیشتر از آنکه واحدهای جغرافیایی و کالبدی باشند، واحدهای اجتماعی و فرهنگی هستند و از این جهت واحدهای معتبرتری برای برنامه‌ریزی به حساب می‌آیند. منابع هویت زای موجود در محله‌های شهری، حصول شاخص‌های توسعه پایدار را ممکن ساخته و ماندگاری آن را نیز تضمین می‌کند. همچنین برنامه‌های امروزی همگی در راستای تحقق توسعه پایدار در سطح محلات شهری می‌باشند. از این رو شناخت ویژگی‌های خاص محلات و در واقع عناصر هویت زای آن کمک موثری جهت دستیابی به شاخص‌های توسعه پایدار را فراهم می‌آورد. دیدگاه توسعه پایدار، حل مشکلات شهری را استفاده از نیروهای توانمند درون‌زاد محلات شهری یعنی، گروه‌ها و اجتماعات محلی به‌عنوان سرمایه‌های اجتماعی که از جایگاه و کارکرد ویژه‌ای از لحاظ حفظ و توسعه تنظیمات اجتماعی در کلان‌شهرها برخوردار هستند می‌داند. تلفیق دو نظریه توسعه پایدار و مکتب محیط‌گرایان فرهنگی منجر به تبیین دیدگاهی با عنوان توسعه محله‌ای پایدار گردیده است. این دیدگاه مبین این اصل است که محلات شهری دارای درون‌مایه عظیم اجتماعی و فرهنگی هستند که تنها بازآفرینی فرهنگ شهروندی و توجه به محلات به‌عنوان بستر زندگی اجتماعی ساکنان، به توسعه پایدار محله‌ای می‌انجامد (موسوی، ۱۳۹۱: ۱۱).

آنچه هویت را پدید می‌آورد هماهنگی اجزا و عناصر شهری است که کلیتی هماهنگ را شامل می‌شوند. در دوران اخیر بحران هویت شهری به صورت نگران‌کننده‌ای احساس می‌شود. شهرها و فضاهای شهری در گذشته استقلال، شخصیت و هویت ویژه‌ای داشته‌اند؛ در حالی که آنچه اغلب از شهرهای کنونی در ذهن مردم شکل می‌گیرد جز مجموعه‌ای از ساختمان‌های بلند، خیابان‌ها، ادارات و پارک‌ها نیست (Nofel et al., 2009: 59). در گذشته علاوه بر محیط کار و سکونت، محلات شهری و عناصر وابسته به آن رنگ و بوی دیگری به محلات شهری بخشیده بودند. می‌توان گفت بسیاری از عناصر کالبدی و عملکردی که در محلات وجود داشته است باعث بوجود آمدن الگوی خاصی از سبک زندگی محله‌ای و افزایش هویت گردیده بود. در عصر کنونی به دلیل تغییر و تحولات فراوانی که بخش عمده‌ای از آن به دلیل جهانی شدن، تغییر سبک زندگی افراد، متمایل شدن افراد به فردگرایی و ... است، شاهد مواردی همچون کمرنگ شدن تعامل انسان‌ها با محله‌ها و تعلق نداشتن آن‌ها به محله‌شان هستیم (Shahyvandi & Talebi, 2017: 3). مسائل و معضلاتی همچون عدم توجه مدیران شهری به نقش مولفه‌های موثر در پایداری محله‌های بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان، عدم توجه به نقش المان‌های شهری وعدم توجه به امنیت محله، عدم توجه به پایداری و ماندگاری شهروندان این محله‌ها، عدم توجه به شاخص‌های کالبدی، زیست محیطی و شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی ارتباط دهنده بین شهروندان و محله، عدم توجه به نقش مشارکتی و شاخص‌های هویت و رضایت و تعلق خاطر شهروندی، عدم توجه به مداخلات انسان در محیط ... موجب گردید تا نگارندگان با بیان این مسائل به این پژوهش بپردازند از این رو پژوهش حاضر با هدف پاسخ به این سؤال که مؤلفه‌های هویت‌بخش در پایداری محله‌های بافت قدیم و جدید مناطق سه و هفت شهر اصفهان چه نقشی دارند؟، صورت می‌پذیرد، از این رو فرضیه این تحقیق به صورت زیر تدوین می‌گردد: فرضیه تحقیق: به نظر می‌رسد که مؤلفه‌های هویت‌بخش در پایداری محله‌های بافت قدیم و جدید مناطق سه و هفت شهر اصفهان تاثیر مثبت و معناداری دارد.

از آنجاکه هویت یکی از معیارهای اصلی پایداری به شمار می‌آید، برای داشتن محله‌ای پایدار، دانستن مؤلفه‌های هویت‌ساز الزامی است. بر این اساس، با توجه به پیچیدگی ذاتی شهرها و ابعاد مختلف تأثیرگذاری آن‌ها، شناخت عوامل اصلی و کلیدی در جهت دستیابی به پایداری شهری ضروری به نظر می‌رسد. شهر اصفهان سرآمد دیگر شهرها در خصوص سیما و منظر شهری است که بخشی از هویت این شهر را تشکیل می‌دهد. علاوه بر این انتخاب اصفهان به‌عنوان پایتخت فرهنگ و تمدن ایران اسلامی اهمیت این موضوع را دوچندان کرده است اما مانند سایر شهرهای کشور در معرض خطر بحران هویتی قرار گرفته است و این موضوع به

ویژه در بخش‌ها و مناطق جدید شهر به چشم می‌خورد. از این رو لزوم پرداختن به موضوع هم در راستای اهمیت کاربردی-اجرایی و مدیریتی می‌تواند رهنمود دهنده مدیران شهری در توجه به هویت و پایداری محلات بوده و هم به ماندگاری و پایداری شهروندان بافت قدیم و جدید محله‌های منتخب ۳ و ۷ کمک نماید.

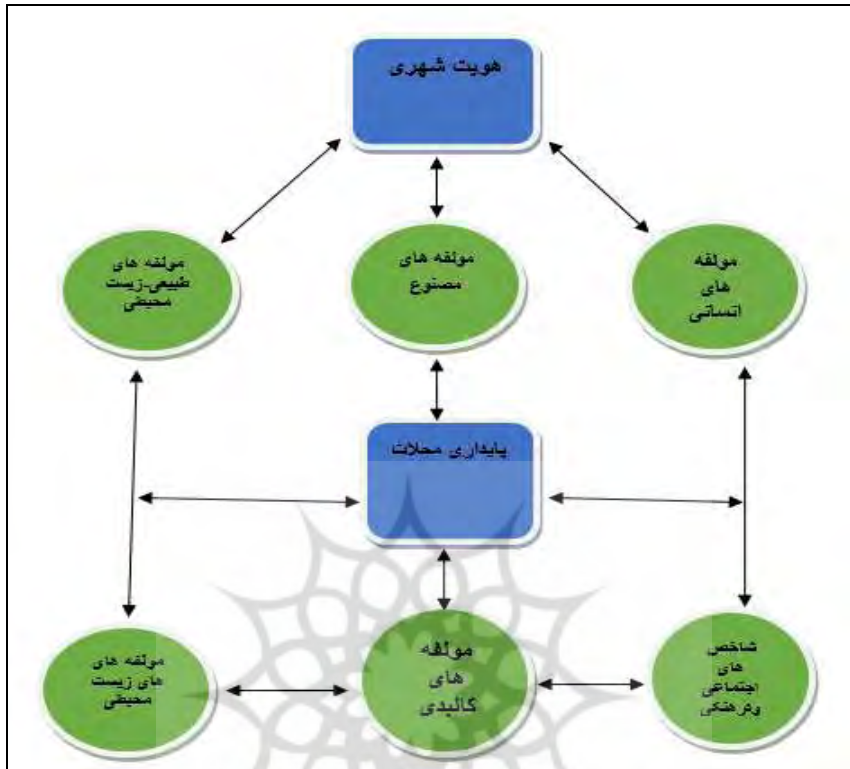
در این راستا، سوزان راش‌توردم^۱ (۲۰۰۳)، به پژوهشی با موضوع ارتباط ما بین هویت شهری و بازیابی آن و دستیابی به پایداری، مطالعه موردی بر روی محلات شمالی شهر تورنتو در کانادا می‌پردازد و تأکید می‌کند که در کلانشهرهای امروزی رمز دستیابی در شهر رسیدن به هویت می‌باشد. ضمن آنکه حفظ هویت فرهنگی محلات شهر، توسعه پایدار شهری از طریق توجه به این عامل ممکن است به سرعت با عدم برنامه‌ریزی مناسب و در خور از دست برود، لیکن بازیابی و تحقق مجدد آن فرهنگی و به سهولت در کوتاه مدت امکان‌پذیر است. کلودیا ماننتیا^۲ (۲۰۱۰) در پژوهشی با موضوع پایداری و هویت مکانی تأکید دارد که انسان به عنوان تعامل سازنده با محیط باید ویژگی‌های معمولی محیط زیست را حفظ کند زیرا همین ویژگی‌های طبیعی باعث بوجود آوردن هویت محیط است و انسان با حفظ محیط می‌تواند هویت خودش را نسبت به محیط هم حفظ کند و نتیجه می‌گیرد که با از بین بردن محیط طبیعی هویت مکانی هم تا حد زیادی کاهش یافته و مداخلات انسان در محیط چه مخاطراتی را به بار آورده است و ثابت می‌کند که بین مسائل هویتی و تعلق به محیط رابطه وجود دارد. هافید ستیدی^۳ (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان اسلام و شهرسازی در اندونزی؛ مسجد به عنوان هویت شهری در جاوه به بررسی عوامل هویت بخش شهر جاوه در اندونزی پرداخته است و به این نتیجه رسیده با اینکه عوامل اسلامی در شهر جاوه نقش به‌سزایی ایفا کرده اما این شهر بیشتر به دلیل مسائل سیاسی و اجتماعی هویت یافته است اما؛ می‌توان با پر رنگ کردن نقش مذهبی این شهر به وسیله‌ی مسجد و سایر عوامل هویت بیشتری به شهر داد. شوانگ لئو^۴ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان "جستجو برای حس مکان: هویت مهاجران چینی"، به تحقیق در مورد مهاجران چینی در استرالیا می‌پردازد که تا چه حد جامعه بعد از چند نسل توانسته آن‌ها را در خود بپذیرد و خودشان چقدر نسبت به محیط حس تعلق دارند. با توجه به یادگیری زبان انگلیسی و ظاهر فیزیکی آن‌ها که از سایرین متمایزشان می‌کند، به این نتیجه رسیده که اولاً بررسی در این قالب را نمی‌توان به همه جامعه نسبت داد و باید بررسی‌های دقیقتری انجام شود و ثانیاً مردم چینی ساکن در استرالیا نسبت به سایر اقلیت‌ها نزدیکی بیشتری را علی‌رغم تفاوت ظاهری در فرهنگ مقصد را داشته‌اند. برناردو و دیگران^۵ (۲۰۱۶)، در تحقیقی با عنوان محله‌های شهری و روابط بین گروه: اهمیت هویت محل، یک مطالعه میدانی را در چهار محله مجاور در شهر لیسبون انجام دادند. در این تحقیق به بررسی نفوذ هویت محل بر روی ساکنان، محله‌های دیگر و ساکنان آن‌ها می‌پردازد. نتایج نشان داد که بین هویت محل با رضایت محیطی، و ساکنان گروه‌ها رابطه وجود دارد. بلانچ و همکاران^۶ (۲۰۱۷)، نویسنده مقاله درک عناصر شناختی، عاطفی و ارزیابی هویت شهری اجتماعی است. هدف این مقاله، کمک به ادبیات گذشته با درک اینکه چگونه معانی مشترک شهر و خصوصیات اجتماعی-جمعیت شناختی، بر شکل‌گیری هویت شهری تأثیر می‌گذارند، نتایج نشان می‌دهد که (۱) نمایندگی‌های اجتماعی شهر در فرآیند شکل‌گیری سه بعد هویت شهری شرکت می‌کنند؛ (۲) عملی بودن هویت شهری به عنوان ساختار مرتبه دوم اعتبار دارد؛ و (۳) هویت شهری بر حمایت رفتاری شهروندان تأثیر می‌گذارد. هاوینن و همکاران^۷ (۲۰۱۷)، در پژوهش تغییر هویت شهری در یک نقشه دیسکوری به تغییر هویت‌های شهری در چهار محله در منطقه شهرستان هلسینکی می‌پردازند که توسط شماره خط هشتم تراموا متصل می‌شوند. هدف مطالعه این است که چگونه هویت مکان را می‌توان به عنوان یک نقشه فرهنگی و گفتمانی توصیف کرد. نتایج نشان می‌دهد چه نوع ارزش‌ها، نگرش‌ها و ایدئولوژی‌ها هنگام ساخت هویت‌های شهری استفاده می‌شود و ساختن هویت مکان از طریق سه موضوع خانه، طبیعت و جامعه ایجاد می‌شود، روش این مقاله مبتنی بر تحلیل گفتمان است، این تحقیق بخشی از زمینه جغرافیای انسانی و مطالعات شهری است. همچنین یک مفهوم جدید همسایگی در این مقاله ایجاد می‌گردد؛ که به عنوان فرایندی است که هویت‌های محله را تولید می‌کند. روزبه و صفایی‌پور (۱۳۹۲)، در

1. Radstrom, susan
2. Claudia Manentia
3. Hafid Setiadi
4. Shuang Liu
5. Bernardo, Fatima
6. Belanche, Daniel, Casaló, Luis V. Flavián Carlos
7. Huovinen Annamari, Timonen Eija, Leino Tomi, seppala Tullii

پژوهش "هویت و توسعه پایدار محله‌ای در شهر شیراز؛ مورد مطالعه: محله‌ی فخرآباد به اهمیت ابعاد اجتماعی در برنامه‌ریزی شهری و به بررسی عامل هویت در محلات پرداخته و تأثیر عوامل مؤثر در هویت بخشی به محلات مسکونی را مورد بررسی قرار می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که متغیرهای اجتماعی-فرهنگی با شدت همبستگی قوی و کاهش خطای بالا، ارتباط بیشتری با عامل هویت دارند و محله فخرآباد در برآورده ساختن نیازهای ساکنین از لحاظ اصول تضمین کننده پایداری محله موفقیت نسبی کسب کرده است. جهانی دولت‌آباد و همکاران (۱۳۹۲)، در مقاله‌ای با عنوان سنجش میزان هویت محله‌ای با تأکید بر نقش نهادهای مردمی در منطقه ۷ تهران به این نتیجه رسیدند که احساس تعلق و حساسیت به محله در بین شهروندان منطقه تحت مطالعه چندان پررنگ و پذیرفتنی نیست. موحد و دیگران (۱۳۹۳)، به پژوهشی با عنوان بررسی پایداری محله‌های شهری مطالعه موردی: منطقه ۱۹ شهرداری تهران پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد از بین ۱۳ محله، وضعیت ۷ محله براساس شاخص‌های پایداری ضعیف است و از بین این هفت محله، محله شهید کاظمی پایداری کمتری دارد. به طور کلی، نتایج پژوهش بیانگر آن است که محله‌ی خان‌آباد شمالی از لحاظ پایداری در مرتبه بالاتری نسبت به محله‌های دیگر منطقه ۱۹ قرار دارد و محله شهید کاظمی پایداری کمتری دارد. زینلی قطب‌آبادی (۱۳۹۴) در پژوهشی به شناسایی نقش مؤلفه‌های طبیعی در ایجاد هویت شهری (نمونه موردی: شهر بابک) پرداخته است. نتایج سنجش اهمیت عناصر هویت بخش از دید ساکنین حاکی از آن است که روستای می‌ماند، معادن مس و فیروزه به عنوان مؤلفه هویتی برجسته شهر بابک از نظر پاسخ دهندگان می‌باشند. لطیفی و همکاران (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان تبیین و ارزیابی شاخص‌های مؤثر در هویت شهری (نمونه موردی محله نوغان در شهر مشهد) انجام دادند. هدف پژوهش حاضر، ارزیابی شاخص‌های مؤثر بر هویت شهری در سطح محلات و ارائه راهکارهایی در راستای ارتقاء هرچه بیشتر این شاخص‌ها می‌باشد. براساس یافته‌ها و نتایج تحقیق از دیدگاه ساکنان محله نوغان ابتدا مؤلفه آداب و رسوم - شخصیت و به ترتیب مؤلفه‌های الگوی ساخت و ساز - حس تعلق و شخصیت - خاطره انگیزی در اولویت دوم و سوم در ارتقاء هویت یک محله تأثیر بسزایی دارند. همچنین از دیدگاه کارشناسان متخصص به مؤلفه‌های مانند حس تعلق، خاطره انگیزی، امنیت به جهت بهبود و ارتقاء هویت یک محله باید توجه نمود. بزرگر (۱۳۹۶) در بررسی نقش المان‌های شهری در تقویت هویت کالبدی، مطالعه موردی شهر شیراز از روش پژوهش، تحلیلی - پیمایشی استفاده کرده است. نتایج بدست آمده از تحلیل‌های توصیفی و استنباطی روی داده‌های جمع‌آوری شده نشان می‌دهد ارزیابی کیفی شهروندان از هویت (کالبدی) المان‌ها، متأثر از جنسیت و سطح تحصیلات آن‌ها است. برپایه نتایج، المان دروازه قرآن و المان میدان دانشجو (فلکه علم) به ترتیب دارای بیشترین امتیاز و کمترین امتیاز کسب شده از طرف شهروندان (کاربران) هستند. همچنین نتایج نشان می‌دهد مهمترین مؤلفه‌های اثرگذار بر و "تاریخی بودن"، "طراحی، فرم و معماری المان" هویت کالبدی المان‌های شهری بر اساس نظر شهروندان شامل بومی بودن (زمینه‌گرایی) است. واعظی و علیمردانی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان مفهوم هویت و رویکردی فلسفی به هویت و ماهیت شهر پرداختند. از نتایج حاصل از پژوهش در حوزه وجودی و اشمالی هویت شهر، می‌توان در تبیین ریشه و منشاء هویت شهر در غرب و فلسفه اسلامی، فهم رابطه وجود و ماهیت برای ادراک هویت بهره برد. نهایتاً این فرض که هویت شهر وابسته به جسم شهر است (مانند روح که در جسم حلول می‌یابد) و هویت با مفهوم ذهنی و حقیقی به مناسبات انسانی مربوط می‌شود به اثبات خواهد رسید، شهر بدون زمینه‌های هویتی، مانند جسم بدون روح است و روح نیز قابل تقریر نخواهد بود مگر در قالب جسم و تجسم در ظاهری هم سنخ که همان ماهیت یا کیفیت شهر است. وجه تمایز این پژوهش از دیگر پژوهش‌های ذکر شده؛ علاوه بر بررسی هویت شهری، به تبیین نقش مؤلفه‌های هویت بخش شهری در پایداری محلات مناطق سه و هفت شهر اصفهان و مؤلفه‌های طبیعی، مؤلفه‌های انسانی، مؤلفه‌های مصنوع، مؤلفه‌های اقتصادی، ابعاد هویتی و کالبدی، نمادهای شهری - محله‌ای و مؤلفه‌های زیست محیطی و امنیت اجتماعی، حس تعلق مکان، کالبد محله‌ای، کارکردهای اقتصادی، همگنی گروهی و فضای سبز بافت قدیم و جدید مناطق سه و هفت محلات شهر اصفهان می‌پردازد و در پایداری محله‌ها و نقشه‌های فرهنگی و گفتمانی بافت قدیم و جدید محلات می‌تواند مؤثر باشد.

شهر و عناصر و اجزای آن به عنوان مجموعه‌ای از عناصر خارجی، بر شهروند تأثیر می‌گذارند. تأثیر این عناصر بر فرد منجر به درک و تجربه فضایی فرد از شهر می‌گردد و نهایتاً این تجربه و درک فضایی باعث شکل‌گیری تجربه‌های شخصی، جمعی و خاطرات شهروندی می‌شود. براین اساس می‌توان گفت آنچه از آن به عنوان هویت شهری یاد می‌شود عبارت است از فرآیند ایجاد همین احساس میان فرد به‌عنوان شهروند و شهر و عناصر آن به‌عنوان عنصر خارجی (Zeinali Ghotbiabadi, 2015: 10).

هویت شهری، هویت جمعی است که در کالبد، محتوا و معنی شهر تجلی میابد و به واسطهٔ تداعی خاطرات جمعی، حس تعلق خاطر به مکان را برمی‌انگیزد و شهرنشینان را به سوی شهروندشدن هدایت می‌کند (چنگیزی و احمدیان، ۱۳۹۲: ۵۴). در بافت شهری، هویت به حدی است که شخص می‌تواند مکانی را به صورت متمایز از مکان‌های دیگر تشخیص دهد یا به یاد بیاورد (Capela & Marquz, 2019: 72).

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

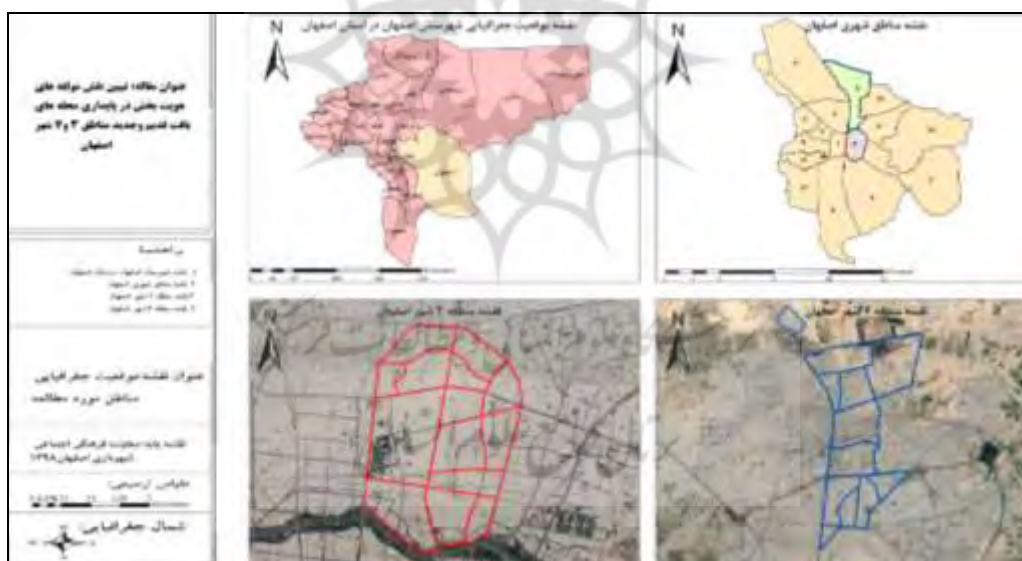
پژوهش حاضر از جمله تحقیقات کاربردی است که به روش تحلیلی و با رویکرد کمی انجام شده است. همچنین از نظر روند اجرا، از نوع مطالعات پیمایشی محسوب می‌شود. نمونه مورد مطالعه تعداد ۱۰۰ نفر از متخصصین، اندیشمندان، صاحب نظران، دانشگاهیان و مسئولان بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان می‌باشند که با روش تصادفی ساده نمونه‌گیری گردیده‌اند. ابزار اندازه‌گیری تحقیق نیز پرسشنامه محقق ساخته بر مبنای طیف لیکرت ۵ درجه‌ای می‌باشد که روایی صوری و محتوایی آن توسط ۳ نفر از اساتید متخصص در موضوع پژوهش مورد بازبینی و تأیید قرار گرفت. همچنین در بررسی روایی همگرا همان طور که در جدول (۱) نشان داده شده است، مقدار میانگین واریانس استخراج شده (AVE) برای تمامی متغیرهای این تحقیق بزرگتر از ۰/۵ بوده که نشان دهنده روایی همگرایی مدل اندازه‌گیری است. همان طور که مشاهده می‌شود، مقادیر ضریب آلفای کرونباخ برای همه مولفه‌ها بزرگتر از ۰/۷ است که نشان می‌دهد مدل، سازگاری درونی مناسبی دارد. به علاوه همه مقادیر ضرایب پایایی مرکب (CR)، برای متغیرهای تحقیق بزرگتر از ۰/۷ است که نشان دهنده پایایی مرکب پرسش‌های این تحقیق در سنجش هر یک از متغیرها بوده است و در نتیجه برازش مدل تأیید می‌شود. در بررسی بارهای عاملی، بر اساس جدول (۳)، میزان بارها برای همه گویه‌ها بیشتر از ۰/۷ بود که نشان دهنده تأیید پایایی معرف و در نتیجه مناسب بودن پرسش‌ها برای سنجش متغیر است.

جدول ۱. مقادیر ضرایب آلفای کرومباخ و پایایی مرکب، میانگین واریانس و بار عاملی

شاخص های هویت شهری	گویه	Q	بار عاملی	شاخص های هویت شهری	گویه	Q	بار عاملی
طبیعی، زیست محیطی ضریب آلفا: ۰/۷۴۰ پایایی مرکب: ۰/۸۲۷ میانگین واریانس: ۰/۵۹۰	گویه ۱	سالم بودن آب شرب	۰/۷۲۷	مصنوع ضریب آلفا: ۰/۹۵۸ پایایی مرکب: ۰/۹۶۲ میانگین واریانس: ۰/۶۶۵	گویه ۲۸	وجود اماکن مذهبی	۰/۸۲۰
	گویه ۲	گلکاری‌ها و باغچه‌ها	۰/۷۳۰		گویه ۲۹	وجود (بازار، بازارچه، سوپر مارکت، قصابی، نانواپی و...)	۰/۸۴۹
	گویه ۳	سیستم جمع‌آوری زباله	۰/۶۳۵		گویه ۳۰	کیفیت عرض معابر و بلوک بندی	۰/۸۴۹
	گویه ۴	جمع‌آوری پساب، رواناب و فاضلاب شهری	۰/۶۸۹		گویه ۳۱	وضعیت استخوان بندی، کلیت فرم شهر (ترکیب خیابان‌ها، گذرها، کوچه‌ها و...)	۰/۸۲۸
	گویه ۵	آلودگی‌های هوا (گرد و غبار... و آلودگی‌های صوتی)	۰/۷۱۸		گویه ۳۲	استقرار و تناسب میلمان شهری (گلکاری، سطل - زباله، نیمکت‌ها، نشستگاه‌ها، توقفگاه‌ها و...)	۰/۸۰۹
	گویه ۶	میزان امنیت اجتماعی	۰/۷۴۱		گویه ۳۳	میزان هویت مکانی، تعلق خاطر نسبت به مکان‌ها	۰/۸۱۶
	گویه ۷	رعایت حقوق شهروندی	۰/۶۷۷		گویه ۳۴	میزان روشنایی معابر	۰/۷۹۷
	گویه ۸	ذهنیت و شناخت مردم از محله‌های زندگی‌شان	۰/۶۷۸		گویه ۳۵	میزان متناسب بودن پوشش خیابان‌ها، پیاده روها و میادین	۰/۷۹۶
	گویه ۹	میزان احترام به سنت‌ها و آداب و رسوم	۰/۵۶۴		گویه ۳۶	ارتباط شهرداری با مردم و میزان حل مشکلات مردم توسط شهرداری	۰/۹۰۲
	گویه ۱۰	میزان همکاری سازمان‌های محلی (NGO)	۰/۶۳۹		گویه ۳۷	احترام به حقوق شهروندی و مشارکت‌های مردمی و سهم مردم در تصمیم‌گیری‌ها	۰/۸۹۸
اجتماعی ضریب آلفا: ۳م-۰/۸۵ پایایی مرکب: ۰/۸۸۶ میانگین واریانس: ۰/۵۹۴	گویه ۱۱	میزان مفاسد اجتماعی (بزهکاری و دزدی) یک محله	۰/۷۳۳	گویه ۳۸	میزان اطلاع رسانی مردم یک محله از طرح‌ها	۰/۸۶۴	
	گویه ۱۲	میزان فرهنگ شهروندی	۰/۶۹۲	گویه ۳۹	ساماندهی کف پوشی منطقه (آسفالت، خاکی و شنی)	۰/۹۱۱	
	گویه ۱۳	میزان مشارکت و همکاری ساکنین	۰/۷۹۸	گویه ۴۰	ارتباط شهرداری با مردم و میزان حل مشکلات مردم توسط شهرداری	۰/۹۰۷	
	گویه ۱۴	تهیه و تدارک نیازهای اساسی	۰/۷۵۳	گویه ۴۱	احترام به حقوق شهروندی و مشارکت‌های مردمی و سهم مردم در تصمیم‌گیری‌ها	۰/۸۹۱	
	گویه ۱۵	توزیع مناسب انواع فعالیت‌ها (اداری، تجاری، خدماتی...)	۰/۷۹۹	شاخص های پایداری محلات			
	گویه ۱۶	عدم تناسب در آمد و اشتغال و ایجاد فرصت‌های شغلی	۰/۷۶۶				
	گویه ۱۷	کیفیت مسکن و مالکیت فردی	۰/۷۸۶				
	گویه ۱۸	قیمت املاک، خانه‌ها، زمین	۰/۷۴۰				
	گویه ۱۹	میزان خوانایی و سرزندگی شهری	۰/۸۸۰				
	گویه ۲۰	برخورد و تعاملات چهره به چهره شهروندان	۰/۹۰۵				
گویه ۲۱	وجود حسینیه و مراسم‌های نوحه خوانی در ایام خاص	۰/۹۱۴					
گویه ۲۲	آثار معماری و آمیزه‌های خاص بناهای مذهبی - تاریخی	۰/۹۱۴					
گویه ۲۳	کیفیت تاسیسات و خدمات شهری	۰/۸۲۲					
گویه ۲۴	تاثیر فضاهای محله برای افراد معلول و کم توان	۰/۸۱۳					
اقتصادی ضریب آلفا: ۰/۸۲۶ پایایی مرکب: ۰/۸۷۸ میانگین واریانس: ۰/۵۹۱	گویه ۲۵	کیفیت انبیه و عمر بناها و فرسودگی بافت مسکن	۰/۸۱۶	گویه ۴۲	مراکز ورزشی و تفریحی	۰/۹۱۶	
	گویه ۲۶	وجود عینیت و نمادها در محله	۰/۸۰۶	گویه ۴۳	مراکز خدماتی، مالی، بانک، قرض الحسنه	۰/۸۹۶	
	گویه ۲۷	میزان فرسودگی بافت محله	۰/۷۸۷	گویه ۴۴	مراکز اداری و مدیریت شهری (شهرداری و ارگان‌های مرتبط و...)	۰/۸۸۵	
	گویه ۲۸	میزان دسترسی به خدمات	۰/۸۲۲	گویه ۴۵	کیوسک تلفن	۰/۶۷۳	
	گویه ۲۹	تاثیر فضای محله برای افراد معلول و کم توان	۰/۸۱۳	گویه ۴۶	توقفگاه‌ها و ایستگاه‌های اتوبوس	۰/۹۰۱	
	گویه ۳۰	کیفیت انبیه و عمر بناها و فرسودگی بافت مسکن	۰/۸۱۶	گویه ۴۷	مراکز خدماتی و درمانی (بیمارستان، درمانگاه، تزیینات، داروخانه)	۰/۸۹۸	
	گویه ۳۱	وجود عینیت و نمادها در محله	۰/۸۰۶	گویه ۴۸	مراکز آموزشی (مهد کودک، دبستان، راهنمایی و...)	۰/۸۸۵	
	گویه ۳۲	میزان دسترسی به خدمات	۰/۸۲۲	گویه ۴۹	(مراکز آتش‌نشانی و انتظامی (کلانتری، پلیس))	۰/۸۸۰	
	گویه ۳۳	تاثیر فضای محله برای افراد معلول و کم توان	۰/۸۱۳	گویه ۵۰	فروشگاه‌ها و سوپر مارکت‌ها، مراکز خرید (کوثر، کوروش، سیتی سنتر و...)	۰/۸۹۶	
	گویه ۳۴	کیفیت انبیه و عمر بناها و فرسودگی بافت مسکن	۰/۸۱۶	گویه ۵۱	دسترسی پزشکی عمومی و داروخانه	۰/۹۰۳	
مصنوع ضریب آلفا: ۰/۹۵۸ پایایی مرکب: ۰/۹۶۲ میانگین واریانس: ۰/۶۶۵	گویه ۳۵	کیفیت انبیه و عمر بناها و فرسودگی بافت مسکن	۰/۸۱۶	گویه ۵۲	دسترسی به مرکز شهر	۰/۹۰۰	
	گویه ۳۶	وجود عینیت و نمادها در محله	۰/۸۰۶	گویه ۵۳	دسترسی مراکز آموزشی (مهد کودک، دبستان، راهنمایی و...)	۰/۸۹۴	
	گویه ۳۷	میزان دسترسی به خدمات	۰/۸۲۲	گویه ۵۴	دسترسی مراکز فرهنگی (موزه، کتابخانه‌ها و فرهنگ سرا)	۰/۹۰۱	
	گویه ۳۸	تاثیر فضای محله برای افراد معلول و کم توان	۰/۸۱۳	گویه ۵۵	دسترسی مراکز تفریحی و گردشگری (سینما، پارک بازی و...)	۰/۹۰۱	
	گویه ۳۹	کیفیت انبیه و عمر بناها و فرسودگی بافت مسکن	۰/۸۱۶	گویه ۵۶	دسترسی سوپر مارکت و بازار	۰/۹۱۲	
	گویه ۴۰	وجود عینیت و نمادها در محله	۰/۸۰۶	گویه ۵۷	دسترسی بانک، اداره پست	۰/۹۰۵	
	گویه ۴۱	میزان دسترسی به خدمات	۰/۸۲۲				
	گویه ۴۲	تاثیر فضای محله برای افراد معلول و کم توان	۰/۸۱۳				
	گویه ۴۳	کیفیت انبیه و عمر بناها و فرسودگی بافت مسکن	۰/۸۱۶				
	گویه ۴۴	وجود عینیت و نمادها در محله	۰/۸۰۶				

قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهر اصفهان با طول جغرافیایی ۵۱ درجه و ۳۸ دقیقه شرقی و عرض جغرافیایی ۳۲ درجه و ۳۸ دقیقه شمالی بعد از تهران و مشهد سومین شهر پرجمعیت ایران است. این شهر با مساحت ۵۵۰ کیلومتر مربع و پیرامون ۱۳۶ کیلومتر، به صورت یک چند ضلعی نامنظم است که طول شمالی- جنوبی آن به طور متوسط ۲۷ کیلومتر و عرض متوسط غربی- شرقی آن ۲۵ کیلومتر است. با استناد به اطلاعات مربوط به مناطق شهرداری اصفهان، منطقه سه در بخش مرکزی کلان‌شهر اصفهان با گستره محدوده قانونی ۱۱۵۲ هکتار قرار دارد؛ قلمرو مکانی تحقیق محلات بافت قدیم و جدید مناطق سه و هفت شهر اصفهان است. محله‌های با بافت قدیم و جدید در منطقه سه بیش از ۱۵ محله از جمله بید آباد، پشت مطبخ، چهار باغ خواجو، دروازه دولت، محله سرلت، محله نو، چهار راه شکر شکن، عبدالرزاق، مسجد حکیم، کمال اسماعیل، گلزار مجمر، خیابان سپاه، شریف واقفی، میدان قیام، نشاط، هاتف است. منطقه سه از شمال فلکه شهدا در مسیر خیابان مدرس تا خیابان قدس و خیابان سروش تا میدان احمدآباد است و از جنوب میدان بزرگ‌مهر در مسیر زاینده رود تا میدان انقلاب است و از شرق میدان احمدآباد تا میدان بزرگ‌مهر و از غرب میدان انقلاب تا فلکه شهدا است، که طی قرعه کشی ۴ محله از منطقه ۳ به نام نقش جهان، خواجو، چرخاب و ملک انتخاب شد. همچنین منطقه هفت نیز در بخش شمالی کلان‌شهر اصفهان با گستره حریم ۱۵۰۰ هکتار و محدوده‌ی قانونی ۱۳۵۷ هکتار واقع شده و در مجموع کل محدوده و حریم این منطقه ۲۸۵۷ هکتار است. منطقه هفت با بافت جدید ۱۲ محله از جمله شامل برازنده، شهرک نگین، شیخ اشراق، جابر انصاری، گل محمدی، رزمندگان، ورزش، محمد طاهر، محله شمس آباد، لاله، گلستان، کاوه، فلاطوری، فروردین، فرزانه، شاهد، دکتر چمران، خیابان مولوی، خیابان پانزده خرداد، پوریای ولی، پرستار، اشراق، ابوریحان بیرونی و آل محمد است و منطقه هفت از شمال خیابان لوله گاز از تقاطع بزرگراه معلم تا ۱۶۰ متر قبل از جاده دولت آباد میدان شهدا - خیابان مدرس - خیابان آیت الله ادیب از جنوب خیابان بعثت - خیابان آل بویه - خیابان محمد طاهر از شرق فلکه شهدا در امتداد کاوه - بزرگراه معلم تا تقاطع خیابان گاز از غرب است (Isfahan Municipality Archive, 2017).

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی شهر اصفهان و مناطق ۳ و ۷ اصفهان

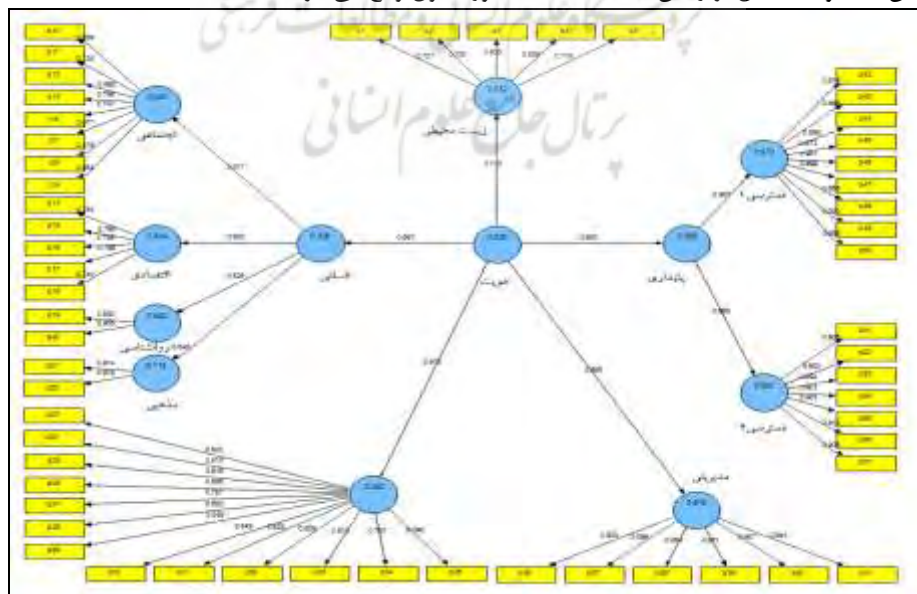
یافته‌ها و بحث

بر اساس نتایج پیمایش از جامعه مورد مطالعه، مشخص گردید که ۷۲ درصد از پاسخگویان مرد و مابقی زن می‌باشند. از نظر سنی، بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۳۶ تا ۵۰ سال می‌باشد و در مجموع در حدود نیمی از جمعیت کمتر از ۳۵ سال و نیمی دیگر نیز بیش‌تر از ۳۵ سال سن دارند. در زمینه تحصیلات نیز بیشترین فراوانی مربوط به مقطع تحصیلی لیسانس با ۵۱ درصد می‌باشد. در خصوص مسئولیت شغلی نیز بیشترین فراوانی به کارمند با ۲۸ درصد و پس از آن کارشناس با ۲۶ درصد اختصاص یافته است.

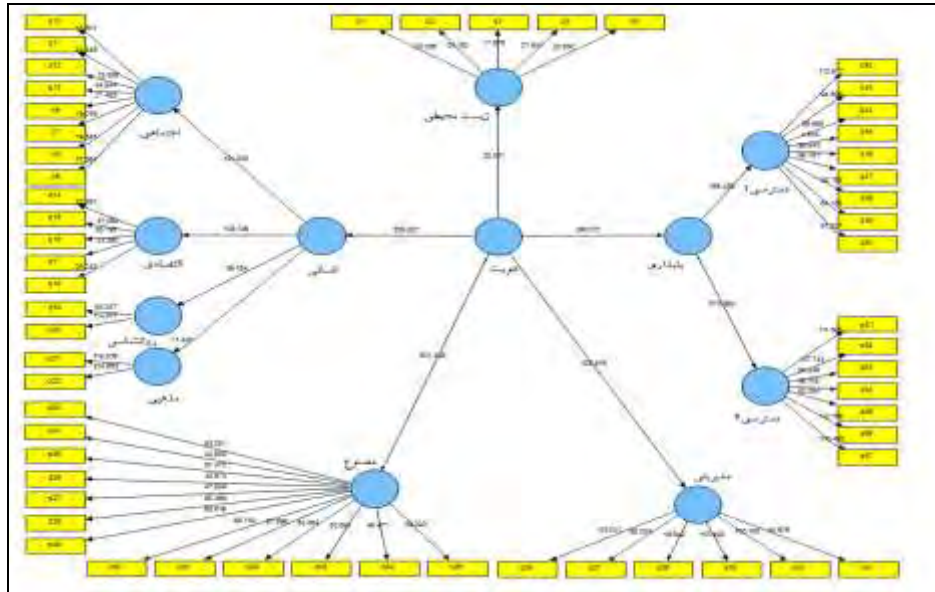
جدول ۲. مشخصات عمومی پاسخگویان

ویژگی‌های فردی			
متغیر	شرح	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۷۲	۷۲
	زن	۲۸	۲۸
	جمع	۱۰۰	۱۰۰
سن (سال)	۱۸ تا ۲۵	۱۴	۱۴
	۲۶ تا ۳۵	۳۵	۳۵
	۳۶ تا ۵۰	۴۲	۴۲
	۵۱ تا ۶۵	۹	۹
	جمع	۱۰۰	۱۰۰
تحصیلات	لیسانس	۵۱	۵۱
	فوق لیسانس	۳۲	۳۲
	دکتری و بالاتر	۱۷	۱۷
	جمع	۱۰۰	۱۰۰
	کارمند	۲۸	۲۸
مسئولیت شغل	کارشناس	۲۶	۲۶
	استاد دانشگاه	۲۰	۲۰
	معاون	۹	۹
	رئیس	۵	۵
	مدیر	۱۲	۱۲
جمع	۱۰۰	۱۰۰	

روش حداقل مربعات جزئی روش نسبتاً جدیدی از معادلات ساختاری رگرسیونی است. این روش هم برای رگرسیون تک متغیری و هم چند متغیری و با چند متغیر وابسته کاربرد دارد. برای بررسی ارتباط بین متغیرهای وابسته و متغیرهای مستقل، PLS متغیرهای تبیینی یا مستقل جدیدی ایجاد می‌کند که غالباً عامل یا متغیر مکنون نامیده می‌شوند. این مؤلفه‌ها ترکیب خطی از نشانگرهای خود هستند. روش حداقل مربعات جزئی با هدف بهینه سازی تبیین واریانس در سازه‌های وابسته مدل‌های معادله ساختاری، ساخته شده است. این روش اغلب برای تحلیل موقعیت‌ها یا مدل‌های بسیار پیچیده‌ای بکار می‌رود که اطلاعات نظری کمی در مورد آن‌ها وجود دارد یا این که اساساً هدف از آزمون این مدل‌ها پیش بینی می‌باشد. شکل‌های (۳) و (۴) نتایج حاصل از آزمون مدل تحقیق را در حالت نمایش ضرایب مسیر استاندارد تاثیر متغیرها و نمایش مقدار آماره t نشان می‌دهد. در آزمون فرضیه تحقیق ملاک رد یا قبول یک فرضیه مقدار آماره t بوده است که چنانچه قدر مطلق این آمار بزرگتر از ۱/۹۶ محاسبه گردد، فرضیه H_1 بر این اساس که شواهدی دال بر رد آن یافت نشده است مورد قبول واقع می‌گردد.

شکل ۳. مدل آزمون فرضیه اصلی تحقیق در حالت نمایش ضرایب مسیر استاندارد

شکل ۴. مدل آزمون فرضیه اصلی تحقیق در حالت نمایش آماره t

با توجه به مدل ساختاری تحقیق، مشاهده می‌شود که ضریب مسیر بین متغیرهای تحقیق و مولفه‌های سازنده آن مثبت و همچنین ضرایب معناداری بین متغیرهای تحقیق و مولفه‌های سازنده آن نیز بیشتر از مقدار بحرانی $1/96$ می‌باشند، از این رو می‌توان استنباط نمود که مولفه‌های هویت بخش شهری در پایداری بافت قدیم و جدید محلات منطقه ۳ و ۷ شهر اصفهان تأثیر مثبت و معناداری دارد و بنابراین فرضیه تحقیق تأیید می‌گردد.

جدول ۳. بررسی فرضیه اصلی با استفاده از رویکرد حداقل مربعات جزئی (SEM)

فرضیه	ضریب مسیر استاندارد	آماره t	P (sig)	تأیید یا عدم تأیید
مولفه‌های هویت بخش شهری ← پایداری محلات بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷	۰/۹۶۳	۲۹۰/۳۱۱	$P < 0/05$	تأیید

همچنین بر اساس نتایج حاصل از جدول (۳) مشاهده می‌شود که در سطح خطای ۵ درصد، بین مولفه‌های هویت بخش شهری و پایداری محلات بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ با ضریب مسیر $0/963$ و آماره آزمون $290/311$ ارتباط مستقیم برقرار است. به عبارت دیگر براساس نتایج حاصل از این آزمون می‌توان انتظار داشت که با تقویت مولفه‌های هویت بخش شهری در سطح محلات مورد مطالعه، میزان پایداری در این محلات نیز بهبود یابد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط مولفه‌های هویت بخش در پایداری محله‌های بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان صورت پذیرفت. به منظور آزمون فرضیه پژوهش از روش مدلسازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی (SEM) استفاده گردید. نتایج حاصل از این بخش گویای تأیید فرضیه پژوهش مبنی بر وجود ارتباط مثبت و معنادار بین مولفه‌های هویت بخش در پایداری محله‌های بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان می‌باشد. بر اساس این نتایج بین مولفه‌های مکانی هویت (انسانی، طبیعی) و پایدار بافت قدیم و جدید محله‌های مناطق ۳ و ۷ با ضریب مسیر $0/963$ و آماره آزمون $290/311$ و نیز با سطح خطای کمتر از $0/05$ ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. در واقع معناداری مثبت نشان می‌دهد که بین مولفه‌های مکانی هویت (انسانی، طبیعی) و پایداری بافت قدیم و جدید محله‌های مورد مطالعه رابطه مستقیمی وجود دارد. به عبارت دیگر با افزایش میزان توجه به مولفه‌های مکانی هویت در محلات مذکور، می‌توان شاهد افزایش میزان پایداری در این بافت‌ها بود. همچنین مشخص گردید که در محلات مناطق ۳ و ۷ شهری اصفهان به غیر از مولفه‌های انسانی، بقیه مولفه‌های طبیعی، زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، مولفه کالبدی و مصنوع ضعیف‌تر عمل نموده است و مولفه‌های انسانی با ضریب همبستگی

۰/۹۶۷ بیشترین تاثیر را در پایداری محلات مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان دارد. زیرا محله‌های شهری، عناصر و اجزای آن به عنوان مجموعه از عناصر خارجی می‌تواند بر شهروند تاثیر گذارد. تاثیر این عناصر بر فرد منجر به درک و تجربه فضایی فرد از محله گردیده و باعث شکل‌گیری تجربه‌های شخصی، جمعی و تعلق خاطر شهروندی می‌گردد و در حقیقت هویت شهری فرآیند ایجاد احساس بیان فرد شهروند و عناصر محیطی، انسانی است که در محله‌های ۳ و ۷ شهر اصفهان عوامل انسانی، حس تعلق خاطر به مکان را تقویت نموده و انگیزه‌های مشترک زندگی را بین ساکنین را دامن زده است که این خود به ماندگاری جمعیت و پایداری محله‌ها انجامیده است؛ محله‌های که نیازی‌های ساکنین خود را به بهترین نحو با عوامل انسانی می‌تواند بر آورده کند. در مقایسه با مطالعه راشنورد (۲۰۰۳) هویت فرهنگی، مانند (۲۰۱۰)؛ هویت زیست‌محیطی، هافید ستید (۲۰۱۴)؛ هویت سیاسی و اجتماعی، لئو (۲۰۱۵)؛ حس تعلق مهاجران به فرهنگ بومی، برناردو و بلانچ (۲۰۱۷) رضایت محیطی و هویت اجتماعی، هاوینن (۲۰۱۷)؛ هویت زای نقشه فرهنگی و گفتمانی در هویت مکانی از تحقیقات خارجی در تحقیقات داخلی نیز تاثیر عوامل اجتماعی، فرهنگی تضمین کننده پایداری محله در شهر شیراز؛ روزبه و صفایی‌پور (۱۳۹۲)، احساس تعلق با تاکید بر نقش نهادهای مردمی در بین شهروندان در منطقه ۷ تهران، جهانی دولت‌آبادی و همکاران (۱۳۹۲)، مناسبات انسانی عامل هویت بخش بخش جسم شهری می‌داند. وجه تمایز این پژوهش از پژوهش‌های ذکر شده؛ علاوه بر بررسی هویت شهری، به تبیین نقش مؤلفه‌های هویت بخش شهری در پایداری محلات مناطق سه وهفت شهر اصفهان و مؤلفه‌های طبیعی، مؤلفه‌های انسانی، مؤلفه‌های مصنوع، مؤلفه‌های اقتصادی، مدیریتی، ابعاد هویتی و کالبدی، ابعاد روانشناختی، و مؤلفه‌های زیست محیطی و امنیت اجتماعی، حس تعلق مکان، کالبد محله‌ای، همگنی گروهی و فضای سبز، بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ محلات شهر اصفهان و شاخص‌های پایداری محلات از جمله مؤلفه‌های دسترسی، فاصله و ارتقا زندگی می‌پردازد. با توجه به موارد مذکور راهکارهای پیشنهادی در جهت تقویت هویت محلات شهری در راستای دستیابی به شاخص‌های پایداری محلات پیشنهاد می‌شوند:

- در جهت تقویت این ارتباطات در سطح محلات این مناطق انواع مسابقات تفریحی، جشنواره‌های غذاهای سنتی، نمایشگاه‌های صنایع دستی خانگی (صنایع غذایی انواع مرباجات، ترشی‌جات...) صنایع دستی (گلدوزی، پوشاک) ترتیب داد. با توجه به اینکه یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در سطح مناطق ۳ و ۷ در حدود نیمی از ارتباطات اجتماعی و مراودات در سطح احوالپرسی ساکنین می‌باشد، لذا می‌توان از این ارتباط و همبستگی موجود میان ساکنین منطقه جهت افزایش احساس تعلق به محله در راستای بهبود پایداری محله استفاده نمود.

- بر اساس آنچه که یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد از نظر نیمی از پاسخگویان مورد مطالعه، کلیدی‌ترین و حساس‌ترین نقاط محله شامل امامزاده، مسجد و بنای تاریخی بوده است. با توجه به اینکه اماکن یاد شده نقش ویژه‌ای در هویت مندی محله داشته و با توجه به نظر اهالی محلات مبنی بر کلیدی و حساس بودن این اماکن، پیشنهاد می‌شود که به اماکن یاد شده به عنوان یک پتانسیل بسیار مهم در راستای تقویت هویت مندی محلات در جهت دستیابی به توسعه پایدار محله نگریسته شود.

- به وجود آوردن جو اعتماد میان ساکنین و مسئولان شهری و محله‌ای توسط مسئولان و ترغیب ساکنین به مشارکت در امور محله، چرا که مشارکت مردم در شکل دادن به فضای زندگی‌شان احساس تعلق خاطر به محیط را ایجاد و تقویت می‌کند. این امر از طریق ایجاد ساختار مدیریت محله‌ای تحت عنوان شورایی در محدوده مورد نظر، به عنوان حلقه واسط بین مردم و نهادهای مدیریتی و برنامه‌ریزی شهری، در جهت شناخت نیازهای شهروندان و یاری رساندن به مدیران شهری در تأمین این نیازها می‌باشد. - برای ایجاد و تقویت هویت مناسب و مطلوب، ایجاد انجمن‌های محلی خودساز می‌تواند به عنوان راه حل مورد توجه قرار گیرد. این تشکل‌ها زیرمجموعه‌ای از NGOها هستند که می‌توانند در سطح محله‌ها و نهایتاً کل مجموعه شهر به عنوان حلقه واسطی میان مردم و مسئولان نهادهای دولتی ذی ربط از یک سو و سازندگان از سوی دیگر مطرح شوند.

- ایجاد مکان‌هایی که بتوانند خاطره جمعی در اذهان تولید کنند از قبیل مکان‌هایی با بناهای یادمانی و شاخص، کافه‌ها و تریاها در فضاهای باز، سالن‌های اجتماعات، ورزشگاه‌ها و فضاهای سبز در محله‌های منطقه ۳ و ۷ (محله خواجه، مولوی) و نظایر این‌ها که در ایجاد وابستگی و تعلق به مکان برای شهروندان موثرند.

- مناسب است که در فضاهای عمومی، خصوصاً در طول معابر، فضاهای مکث و توقف پیش بینی شود. منظور فضاهایی است که برای گذران اوقات فراغت کوتاه مدت بازی کودکان، نشستن، صحبت کردن، کتاب خواندن، دیدارهای همسایگی و مانند این‌ها مناسب باشد. برای هر چه زنده‌تر کردن این فضاها می‌بایست تلفیقی از تجهیزات شهری مناسب و مطلوب با کاربری‌های متنوع و مختلط در کنار هم قرار گیرند.

- همچنین با توجه به مشکلات اجتماعی - فرهنگی، زیست محیطی و کالبدی موجود در محدوده مورد مطالعه، به منظور ارتقای وضعیت اجتماعی- کالبدی محله و تقویت و افزایش تعاملات اجتماعی و هویت بخشی به محدوده و همچنین لزوم جلوگیری از روند فرسودگی، به کارگیری روش‌های مناسب از طریق اصلاح کاربری اراضی موجود در محله، پیشنهاد می‌شود: (۱) ایجاد کاربری‌های مورد نیاز رفاه عمومی نظیر کاربری ورزشی و گذران اوقات فراغت در مکان‌های مناسب نظیر زمین‌های بایر و مخروبه محله‌های منطقه ۳ و ۷ (محله نقش جهان، مولوی، شیخ اشراق) یا زمین‌هایی که مالک آن‌ها حاضر به فروش زمین خود باشد؛ (۲) برنامه ریزی صحیح جهت جمع‌آوری زباله و انهدام آن با مشارکت ساکنین؛ (۳) تدوین ضوابط و مقررات نسبی برای احداث و نوسازی بنا با توجه به خطر بالقوه حوادث طبیعی؛ (۴) بهسازی واحدهای مسکونی توسط مالکین با پشتیبانی و حمایت بخش عمومی و دولتی از طریق دادن تسهیلات بانکی؛ (۵) برنامه‌ریزی جهت ساماندهی شبکه‌های آب سطحی و هدایت آب به طریق بهداشتی از طریق نصب سیستم فاضلاب و حفر چاه‌هایی برای زهکشی آب‌های سطحی در محله؛ (۶) اولویت بندی، ساماندهی و نوسازی واحدهای مسکونی با قدمت بالا و مصالح کم دوام.

تقدیر و تشکر

این پژوهش مستخرج از رساله دکتری رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری بوده که در دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد اصفهان از آن دفاع شده است.

منابع

- بذرگر، محمدرضا. (۱۳۹۶). بررسی نقش المان‌های شهری در تقویت هویت کالبدی؛ مطالعه موردی شهر شیراز. نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۸(۳۰)، ۱۰۰-۸۳.
- بهزادفر، مصطفی. (۱۳۹۰). هویت شهر، نگاهی به هویت شهر تهران. تهران: موسسه نشر شهر.
- باوند، داود. (۱۳۷۷). چالش‌های دورافتاده و هویت ایرانی در طول تاریخ. ماهنامه اطلاعات سیاسی اقتصادی، ۱۲(۱۲۹)، ۵۱-۳۷.
- پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۸۶). سیر اندیشه‌ها در شهرسازی. جلد اول، تهران: انتشارات شهرهای جدید.
- جهانی دولت‌آباد، رحمان؛ شمعی، علی و جهانی دولت‌آباد، اسماعیل. (۱۳۹۲). سنجش میزان هویت محله‌ای با تأکید بر نقش نهادهای مردمی در منطقه ۷ تهران. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۳(۳۱)، ۲۱۰-۱۹۱.
- لطیفی، غلامرضا؛ چشمه گلی فیضی، قاسم و باجلال، راحله. (۱۳۹۴). تبیین و ارزیابی شاخص‌های مؤثر در هویت شهر (نمونه موردی محله نوغان در شهر مشهد). فصلنامه علمی و پژوهشی خراسان بزرگ، ۶(۲۰)، ۴۲-۲۵.
- چنگیزی نگار و احمدیان، رضا. (۱۳۹۲). بررسی شاخص‌های هویت فضای شهری در بافت تاریخی. فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۴(۱۱)، ۶۵-۵۳.
- واعظی مهدی و علیمردانی مسعود. (۱۳۹۷). مفهوم هویت و رویکردی فلسفی به هویت و ماهیت شهر. ماهنامه باغ نظر، ۱۵(۶۲)، ۵۶-۴۶.
- ربانی، رسول. (۱۳۸۱). جامعه شناسی شهری. تهران: انتشارات سمت.
- غراب، ناصر الدین. (۱۳۹۰). هویت شهری. سازمان شهرداریها و دهیاری‌های کشور، تهران: انتشارات راه دان.
- نوفل، سید علیرضا؛ کلبادی، پاریز و پورجعفر، محمدرضا. (۱۳۸۸). بررسی و ارزیابی شاخص‌های مؤثر در هویت شهری. معماری و شهرسازی آرمانشهر، ۲(۳)، ۶۹-۵۷.
- کشتکارقلاتی، احمدرضا؛ پورجعفر، محمدرضا و تقوایی، علی اکبر. (۱۳۸۸). راهکارهای کاهش اثرات سوء توسعه حمل و نقل بر ارزش‌های موجود در محله‌های مسکونی. ماهنامه بین‌المللی راه و ساختمان، ۶۷، ۴۶-۴۰.
- نورقانی، عبدالمجید. (۱۳۸۵). هویت مسکن شهری. دانشگاه شیراز، دانشکده هنر و معماری.
- موحد، علی؛ کمان رودی، موسی، ساسان پور، فرزانه و قاسمی کفرودی، سجاد. (۱۳۹۳). بررسی پایداری محله‌های شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۹ شهرداری تهران). پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری، ۲(۴)، ۹۳-۷۴.
- موسوی، سلمان. (۱۳۹۱). توسعه محله در راستای پایداری کلانشهر تهران. تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ.
- Capela, F., & Marquez, J. (2019). Detecting urban identity perception via newspaper topic modeling. *Journal of Cities*, 93, 72-83.
- Gushchin, A., & Divakova, M. (2019). Role of cultural landscape in formation of urban identity by example of Ural towns, IOP Conference Series: Materials Science and Engineering, 687, 5.

- Poorahmad, A., & Shamaei, A. (2011). *Urban Improvement and Renovation from the Geographical Perspective*. Fourth Edition, Tehran: Tehran University Press.
- Roosbeh, H., & Safaeipour, M. (2013). Sustainable Identity and Development of a Neighborhood in Shiraz (Case: Fakhrabad Neighborhood). *Quarterly Journal of Geography and Development*, 11(31), 107-120.
- Shahyvandi, A., & Talebi, A. (2017). Analysis of Identifying Factors in Old Urban Neighborhoods with Religious Signs (Case Study: prince Ibrahim Neighborhood of Isfahan). *Iranian Journal of Restoration and Architecture*, 7(13), 1-18.
- Sheikhavandi, D. (2001). *Iranian nationalism and identity*. Tehran: the center of Iran and the recognition of Islam.
- Yang, B, Xu, T., & Shi, L. (2017). Analysis on sustainable urban development levels and trends in China's cities. *Journal of Cleaner Production*, 141(10). 868-880.
- Zeinali Qutbabadi, A. (2015). Identifying the role of natural components in creating the identity of the city (case study: Babak city). *bi-monthly research on urban landscape research*, 2(4), 7-18.
- Zekavat, K. (2006). Strategic Framework of Visual Management of the City, Abadi Magazine. No. 53.

How to cite this article:

Teymouri, R., Azani, M., Momeni, M., & Saberi, H. (2022). Explaining the Role of Identity Components in the Stability of Old and New Texture Neighborhoods of Regions 3 and 7 of Isfahan. *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 17(1), 249-260.

ارجا به این مقاله:

تیموری، رویا؛ اذانی، مهتری؛ مومنی، مهدی و صابری، حمید. (۱۴۰۱). تبیین نقش مولفه‌های هویت بخش در پایداری محله‌های بافت قدیم و جدید مناطق ۳ و ۷ شهر اصفهان. فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۷(۱)، ۲۴۹-۲۶۰.